

Japán „különleges feladata”

Január közepén tanácskozik először az új összetételű japán parlament, amelynek ebben az esztendőben a távol-keleti szigetország jövőjét eszeileg hosszabb időre is meghatározó számos kérdésben kell döntést hoznia. A kormányzópárt, a Liberális Demokrata Párt kedvező előjelekkel tekinthet az 1970-es esztendő elé, hiszen a tavaly december végi parlamenti választásokon megerősítette alsóházi többségét: 302 mandátummal számolhat a 186 ellenzéki képviselővel szemben.

Szato, aki 1964 óta vezeti a kormányt, döntően két tényezőnek köszönheti, hogy pártja tovább szilárdította pozícióját az elmúlt években állandósult ellenzéki mozgalmak ellenére is. Az átlag japán szemléletét kétségtelenül befolyásolják — határozottan háborúellenes alapállása mellett — az ország múltjában gyökerező nagyhatalmi elképzelések. Ezért az elmúlt évek gazdasági fejlődése — Japán a tőkés világ második gazdasági hatalma lett — érthetően ismét felkeltette a nacionalizmust, felélesztette annak érzetét, hogy a szigetországnak „különleges feladata” van az ázsiai kontinensen. A „gazdasági csodát” és az ebből eredő

új politikai szerep

íránti vágyat használta ki a Liberális Demokrata Párt. Választói a hetvenes évekre tett ígéretek fejében még arra is hajlandók voltak, hogy elfogadják a kormány fokozatos jobbratolódását, amely első sorban az ország militarista köreinek tett engedmények következtében erősödik.

A decemberi parlamenti választások eredményét ezen általános tényezőkön kívül lényegében eldöntötte a japán kormány „puccsista” taktikája is. Szato a parlament december eleji feloszlításával, majd a választások december végi időzítésével egyszerre két legyet ütött. Ugyanis, ha a választásokat 1970-re hagyta volna, akkor nem tudta volna kivédeni az ellenzéki erőket, a Japán Szocialista Párt, a Kommunista Párt és az „új baloldalnak” nevezett egyetemista és ifjúsági szervezetek tavaszra tervezett nagyszabású tüntetéseinek hatását, amelyekkel a tömegeket kívánták mozgósítani az amerikai—japán biztonsági szerződés júniusi megújításának megakadályozására. Másrészt az időpont azért is kedvező volt a liberális—demokraták szempontjából, mert a kormány ki tudta használni a Nixon—Szato megbeszéléseket Okinawa amerikai támaszpont 1972-ig történő visszaadásának ígéréteivel. Az ellenzéki erőknél pedig, minthogy feloszlatták a parlamentet, nem volt lehetőségük leleplezni a szerződés számos tisztázatlan pontját, amely a szigetszagra hátrányos kötelezettségeket ró.

Az 1970-es esztendő a Liberális Demokrata Párt számára, parlamenti megerősödése ellenére is nagyon nehéznek ígérkezik. A kormányra néhány

népszerűtlen intézkedés

meghozatala vár: lassítani kell a nagyiparnak kedvező áremelési folyamatot, másrészt a párt tradicionális választói, a parasztok ellen irányul a kormány mezőgazdasági politikájának tovább már nem halasztható reformja. Ugyancsak jelentős ellenakciókra lehet számítani a sürgető egyetemi reform miatt, amely a japán belpolitikai élet már így is az egyik legérzékenyebb pontja.

zálása” utáni ázsiai elképzeléseivel. Lényegében Agnew amerikai alelnök mostani tíz országra kiterjedő távol-keleti körútja is arra irányul, hogy egyeztesse az érintett országok vezetőivel

Washington elképzeléseit.

Japánnak a hetvenes évtizedben betöltendő új ázsiai szerepét természetesen nem szabad leegyszerűsíteni arra, hogy csupán az Egyesült Államok érdekeit szolgálja. Tokió létfontosságú gazdasági szálak kötődik a térséghez, ezek az országok mint nyersanyagbázis és mint exportpiac is nélkülözhetetlenek a japán ipar szempontjából. Dél-Korea például a japán áruk második fő vásárlója az Egyesült Államok után.

A szigetország ipari körei ezért kedvezően fogadják a kormánynak azt a tervét, hogy növeli politikai szerepét az ázsiai térségben, hiszen ez további biztosítékot jelent a japán monopóliumok befektetéseire. S ebből a szempontból nagy fontosságú kérdés a japán—kínai kapcsolatok alakulása.

Szato a parlamenti választások idején már utalt arra, hogy a siker esetében „mindent elkövet a japán—kínai kapcsolatok javításáért”. A japán külügyminisztérium munkatársainak első januári tanácskozásán pedig már azt a szándékot hangoztatták, hogy Tokió és Peking között rendszeres kormányközi kapcsolatot kell teremteni. A Liberális Demokrata Párt Kínával szorosabb kapcsolatokra törekvő szárnyának vezetője, Kenzo Macumura — aki utoljára 1966-ban járt Pekingben — bejelentette, hogy személyesen kíván Csou En-lajjal találkozni.

A kínai—japán viszony az elmúlt években nem sokat változott, s ennek fő oka — Peking szerint —, hogy Japán egyértelműen támogatja Tajvant. Kínai vezetők a Szato—Nixon megbeszélések után érthetően azzal vádolták a japán kormányt, hogy

Okinawa visszaadása

fejében újabb kötelezettségeket vállalt Tajvanon. A kínai lapok ezzel kapcsolatban arra utalnak, hogy a japán töké tovább kívánja növelni gazdasági behatolását, holott már most is a Tajvanra történt külföldi befektetések 65 százaléka japán kézen van.

Ugyanakkor a kérdés rendkívüli bonyolultsága utal, hogy a Kínai Népköztársaság szintén érdekelt a gazdasági kapcsolatok fejlesztésében. 1968-ban 13 százalékkal növelte vásárlásait Japánban, és a szigetországgal nagyobb áruforgalmat bonyolított le, mint az NSZK-val, Angliával és Franciaországgal együttvéve.

A Kínai Népköztársasággal fennálló kapcsolatok javítására tett japán kezdeményezéseket korábban nem nézték jó szemmel Washingtonban. Most azonban úgy tűnik, változott az álláspont, Rogers külügyminiszter legutóbbi beszédében ugyanis már annak lehetőségét említette meg, hogy Kína felé a Nyugat részéről Tokió teheti meg az első lépést.

Lovas Gyula

Iraki gazdasági ki Budapest

Hikmat Al Azawi, iraki gazdaságügyi miniszterhelyettes vezetésével csütörtökön delegáció érkezett Budapestre. A küldöttség a Külkereskedelmi Minisztérium szakértőivel tárgyal a gazdasági együttműködés fejlesztéséről.

Magyarország és Irak között széleskörű gazdasági kapcsolatok bontakoznak ki, amelyek a kereskedelem hagyományos formáin, az árucserén kívül, műszaki kooperációkra is kiterjednek.

A kereskedelmi forgalom az 1958-ban kötött államközi megállapodás szerint bonyolul.

